

Instytut Pamięci Narodowej

<https://ipn.gov.pl/pl/aktualnosci/212789,Mowia-byli-wiezniowie-KL-Auschwitz-wywiady-z-zakladki-Nie-tylko-o-o-ksiazkach.html>
26.02.2026, 20:08

[Następny](#)

[Powrót](#)

Mówią byli więźniowie KL Auschwitz – wywiady z zakładki „Nie tylko o książkach”.

W 80. rocznicę wyzwolenia KL Auschwitz przypominamy wywiady z byłymi więźniami z zakładki „Nie tylko o książkach”.

27.01.2025

[Auschwitz](#)

- Mówię ludziom, że niestety nikt nie może zmienić tego, co się wydarzyło, nieważne jak będzie próbować. Pytanie do tych, którzy o tym myślą. Czy naprawdę chcesz być wolny od tego, co tobie uczyniono? Czy myślisz, że zasługujesz na to, by być od tego wolnym?
- [pytała Eva Mozes-Kor, ofiara eksperymentów Josefa Mengele, w rozmowie przeprowadzonej w 70. rocznicę wyzwolenia KL Auschwitz.](#)
- Pewnego dnia zamknięto nasz barak i nie pozwolono prawie cały dzień wychodzić. W żeńskiej części obozu zobaczyliśmy kobiety, którym kazano rozbierać się do naga. Załadowano je na samochody jak jakiś towar. Zamknięto pokrywy ładunkowe i auta ruszyły w kierunku krematorium. Za nimi jechał żołnierz na motocyklu. Jeżeli któraś z kobiet wyskoczyła, to strzelał do niej. Innym razem widzieliśmy elegancko ubranych ludzi prowadzonych w kierunku krematorium, po gwieździe Dawida zorientowaliśmy się, że byli Żydami. Szli spokojnie. Jak się później dowiedzieliśmy drogą więźniarską pochodzili z Europy Zachodniej, mówiono im, że jadą do pracy na wschód Europy
- [mówił Stanisław Zalewski, prezes Polskiego Związku Byłych Więźniów Politycznych Hitlerowskich Więzień i Obozów Koncentracyjnych.](#)
- Przyjechało parę wagonów Zugangu. Otworzyli drzwi. Wewnątrz ludzie z walizkami, a na walizkach napisy, po żydowsku. Jeden z Żydów, którzy ze mną pracowali, powiedział, że to jego rodacy, z Belgii. Tymczasem Niemcy ubliżali Żydom – kupcom, lekarzom, nauczycielom... Od razu zabrali mężczyzn pod eskortą. Zostały babcie, matki i dzieci, same chłopaczki. Pamiętam, że esesmani mieli długie, metalowe sztyce, które wsadzili do tego błota, przewiązali linkę i gonili pod nią dzieci. Chcieli zorientować się, ile mają lat. Działy się dantejskie sceny
- [wspominał Karol Tendera, laureat nagrody IPN „Świadek Historii”.](#)
- Myślę, że Boga w ogóle nie ma. Widział, co się działo, i nie zareagował
- [mówiła Niusia Horowitz-Karakulska, dziewczynka z listy Schindlera.](#)

- Schwytanego więźnia wyciągnięto z Bloku Śmierci, zawieszono mu na szelkach ogromny bęben, z tyłu tablicę z napisem „Hurra, hurra, ich bin schon wieder da!” („Hurra, hurra, znów tu jestem”). Skazany walił w bęben, idąc obozowymi uliczkami, by zobaczyli go wszyscy więźniowie. Widzieliśmy w nim śmierć. Im bardziej zbliżał się do miejsca straceń, tym mniej intensywnie uderzał. Szedł coraz wolniej. Zdjął z niego bęben. Esesman kopnął skrzyneczkę. Więzień zawisł. Niemcy zaaranżowali to jak na filmie

- [mówił Kazimierz Piechowski, Kustosz Pamięci Narodowej.](#)

- Po wojnie weryfikowałem wnioski o przyznanie karty kombatanckiej. Przyszedł do mnie. „Wie pan, panie kolego...” - zaczął nieśmiało. Przypomnę, że po wspomnianej ucieczce rozstrzelano grupę więźniów. „Proszę pana, każdy ma prawo bronić swojego życia” - odpowiedziałem. Namówiłem go, żeby napisał wniosek. „Gdyby pan zrezygnował, biorąc całą winę na siebie, poczułbym, że pan się złamał. Jak to, z Auschwitz dał pan dyla, a teraz pan się łamie?” - powiedziałem na zakończenie rozmowy. Ten popularny aktor uczynił wiele dobrego, przyczyniając się później do powstania hospicjum dla byłych więźniów obozu. Żałuję, że nie mogłem być na jego pogrzebie

- [wspominał Augusta Kowalczyka, znanego powojennego aktora Jerzy Skrzypek.](#)

Jakie przesłanie przekaże Pan młodym ludziom jako były więzień KL Auschwitz I?

- Uważam, że nigdy nie jest tak źle, żeby nie mogło być gorzej. Nigdy nie wolno tracić nadziei, ponieważ jej utrata nie może pomóc w niczym, a mocne przywiązanie do nadziei może pomóc w przejściu przez najgorszy Rubikon, w nowym początku, który dopóki się żyje jest zawsze możliwy

- [mówił Władysław Bartoszewski, Kustosz Pamięci Narodowej.](#)

Rozmawiał Maciej Foks.

[Poprzedni Strona](#)

[Następny Strona](#)

Auschwitz

Polecamy